

Elisabeth Olufsdatter Rosensparre

Elisabeth blev født i 1592 i Skåne som datter af adelsparret Oluf Rosensparre og Lisbeth Gyldenstjerne. Hun havde en bror og en søster. Hendes far gjorde tjeneste ved hoffet, og havde tilsyn med Skåne, medens kongen var i udlandet, og var til sidst lensmand på Dragsholm.

Elisabeth blev gift som knapt 18-årig med den 10 år ældre Axel Brahe. Han var også født i Skåne, og tjente ved hoffet. Axels far Peder Brahe døde et par måneder efter brylluppet, og Axel arvede godset Krenkerup på Lolland.

Kalmarkrigen 1611-13 var år fyldt med angst og sorg for Elisabeth. Axel kæmpede med i 1611. En glæde var at de fik en søn i august 1612. Men lille Peder døde kun 10 måneder gammel. Om Axel var blevet såret i krigen er uvist, men han døde, en måned efter sin søn, i juli 1613.

Elisabeths bror kæmpede også med i krigen mod svenskerne. Steen Rosensparre var ellers først i tyverne, og godt i gang med at gøre karriere ved hoffet. I vinterpausen efter første felttog fejres hans forlovelse med den 16-årige Margrethe Brock. Tilbage i frontlinjen blev han en af Kalmarkrigens helte. På hesteryg på vej til kamp mod fjenden tilskyndede en ven ham at være forsigtig, han var jo slægtens eneste unge mand. Han svarede ”Ja, et oprigtigt navn går for alt”, og kastede sig så helhjertet ud i slaget. En halv time senere var han død. Så med faderen som sidste mand uddøde adelslægten Rosensparre nogle år senere.

Den unge og smukke barnløse enke til Krenkerup var et godt parti. Hun ventede dog hele 9 år før hun giftede sig igen. Manden hun lod sig charmere af var den elegante enkemand Palle Rosenkrantz. Han var velbegavet og veluddannet, en fabelagtig fægter, selskabelig anlagt, og vist noget af en damernes mand. Han var også helt fra Kalmarkrigen, hvor han havde båret kongens fane, og var blevet såret i skulderen. Hans første hustru var død 18 år gammel, og kun et af deres 3 børn levede endnu.

En klaffervise Palle sendte til Elisabeth, som stadig eksisterer, siger noget om ham som både romantisk og lidt drillesyg. En klaffer er en der bagtaler, og denne type vise blev sendt til den udkårne som en leg mellem kærester. Kongen var med til deres bryllup i 1621 og det flotte par lod sig kort efter portrættere. Den ukendte familie fra Skt. Peders Kirke, Næstved var måske også med til festen. Samme år lod de et epitafie fremstille. Hovedfeltet er et dommerdagsmaleri hvor to portrætansigter syner tydeligt blandt de lidt slørede fantasifigurer. Den ene mand er den levende ægtemand fra familiemaleriet og den anden ligner grangiveligt Palle Rosenkrantz. Måske ser vi en intern joke mellem to kammesjukker som tydeligvis var lidt bekymrede over deres endelige dom.

Parret må have ventet med længsel på at børnene skulle komme. Palle blev skoleherre på Herlufsholm og lensmand ved Vordingborg og Jungshoved. Parret gav en flot prædikestol til Herlufsholm kirke lavet af Ejler Schrøder, fra Næstveds navnkundige billedskærerdynasti. Palle reddede som lensmand en kvinde fra

Rødby, beskyldt for hekseri, fra bålet i 1624. Mon ikke hans frisind var noget der var fælles for parret. Men børn kom ikke.

Palle rejste en hel del i årene 1626 og 27, som kongens udsending til Tyskland, England og Frankrig. Om Elisabeth har været svagelig eller syg melder historien intet om, andet end at hun døde den sidste dag i året 1627, 35 år gammel. De fik ingen børn. Præsten i Vordingborg skrev et smukt gravdigt til Elisabeths ære. Meget sympatisk er også epitafiet Palle satte op i Radstad kirke, et minde til hans første hustru og deres døde børn, og til Elisabeth og hendes barn fra første ægteskab. Palle giftede sig en tredje gang med Lisbet Lunge, med hvem han fik 10 børn.

Elisabeth er portrætteret i en meget kostbar kjole, der var i en stil, som var højeste mode blandt adelen i Danmark på dette tidspunkt. Det sorte silkestof har blomstermønster, og kjolen er pyntet med sorte bånd. Elisabeth bærer perlekæder og ringe, og en broche af guld med sorte sten. På hovedet og dækkende det meste af hendes hår, har hun en flot sort næbhue. Den er pyntet med mange perler, og man aner lige en kniplingskant fra en underhue. Perlehuen var adelsdamens værdighedstegn. Det er ikke festtøj hun har på, men en højtidsdragt.

Kjolen er todelt i trøje og skørt. Overdelen sidder til, og spidser langt ned over maven. Den lukkes foran med hæfter og maller. Vatterede vinger giver skuldrene bredde, som en modvægt til skørtet. Ærmerne er stramme og har opvendte manchetter. Skødet er delt i mange stykker som spreder sig flot ud over skørtet. Skørtet er, ud over en vertingale, et stativ som holder skørtet ud i en tøndefacon. I England var Dronning Anne, søster til Christian IV, meget glad for moden, og hendes vertingale målte 125 cm. i diameter. Moden holdt længere i Danmark end andre steder. Dronning Anne var kendt for at klæde sig meget nedringet, det er Elisabeth ikke med en meget anstændig halsudskæring. Ved halsen har Elisabeth en flot pibekrave og ved håndleddene flæser, som begge var på vej ud af modebilledet i denne form.

Pudsigt nok eksisterer der stadig et par af Palles støvler. De bliver fra tid til anden udstillet på museet. Ellers siges det at de jævnlig skal forsåles, da han slider dem op ved sine natlige besøg på Krenkerup.

Elisabeths søster Birgitte mistede sin mand i 1630. Hun fik senere malet et billede hvor familien holder fest med den afdøde far siddende ved bordet kiggende på løjerne. Tre af parrets døtre danser med deres mænd. Det er en herlig scene hvor man kan se dem klædt på til fest og i bevægelse.